

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV)

Mgr. Alena Pastorková

Tel.: +421 905 370 680

Email: alena.pastorkova@uluv.sk

Web: www.uluv.sk

Tlačová správa, 28. 11. 2025

Publikácia ÚĽUV 1945 – 1989. Remeslo so značkou

Pri príležitosti 80. výročia založenia Ústredia ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) vznikla publikácia, ktorá približuje činnosť inštitúcie v rokoch 1945 – 1989, ako aj významné osobnosti, ktoré ju formovali. V dejinách ľudovej umeleckej výroby a dizajnu na Slovensku a v Česku ÚĽUV zohral (a dodnes zohráva) dôležitú úlohu. Autorský kolektív slovenských a českých bádateľov predstavuje fenomény previazané s minulosťou tejto inštitúcie. Publikácia poukazuje na prínos ÚĽUV-u na poli výskumu tradičnej ľudovej umeleckej výroby a jeho tvorivého zhodnocovania v podobe nových diel. Odborné štúdie s bohatou fotografickou prílohou dopĺňajú živé rozhovory s pamätníkmi. Na príprave publikácie, ktorú zostavila Zuzana Dedík Šidlíková a graficky spracoval Palo Bálik, spolupracovalo 28 autorov zo Slovenska a z Česka.

Názov: ÚĽUV 1945 – 1989. Remeslo so značkou

Zostavovateľka: Zuzana Dedík Šidlíková

Grafika: Palo Bálik

Vydali: ÚĽUV a Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r.o., v Bratislave v roku 2025

Publikácia vznikla s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a Moravského zemského múzea v Brne.

Prastaré technologické postupy i prírodné materiály, ktoré využívajú tradiční remeselníci a domáci výrobcovia, sú do dnešných dní súčasťou kultúrneho dedičstva národov po celom svete. Na území Slovenska a Českej republiky túto oblasť od roku 1945 systematicky rozvíjalo Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Vzniklo najskôr v Prahe, v decembri sa otvorili pobočky v Bratislave a Brne, v roku 1947 v Uherskom Hradišti.

Výskum, vývoj, odbyť, vzdelávanie, publikačná činnosť, verejná prezentácia – mnohoraké podoby starostlivosti zamestnancov tejto inštitúcie o tradičné remeslá sa za desiatky rokov ich odbornej činnosti stali natoľko samozrejmými, že ľudia si ich vklad už ani neuvedomujú. Mnohé jedinečné diela od počiatku boli a dodnes sú výsledkom spolupráce majstrov výrobcov s výtvarníkmi a ďalšími odborníkmi pôsobiacimi v ÚĽUV-e. Najmä po roku 1948, keď bolo zakázané vykonávanie súkromných živností a mnohí remeselníci sa dostali do hraničnej existenčnej situácie, bola táto spolupráca zásadná. Práve ÚĽUV im umožnil pokračovať vo výrobe a navyše ju v spoločnom dialógu aj kvalitatívne rozvinul.

Generálna riaditeľka ÚĽUV-u Eva Ševčíková predstavuje knihu slovami: „Publikácia, ktorá by ucelene mapovala tieto aspekty ÚĽUV-u a zasadila ich do širšieho historicko-spoločenského kontextu, do dnešných dní chýbala. Som preto rada, že pri osemdesiatom výročí založenia inštitúcie uzrela svetlo sveta prvá časť, ktorá mapuje spoločnú históriu organizácie na Slovensku i v Českej republike do roku 1989. Je poctou generáciám tvorcov a pracovníkov ÚĽUV-u, vďaka ktorým je tradičné remeslo v oboch krajinách stále živé.“

Čitateľ sa na 295 knižných stranách dozvie o tradičných remeslách do roku 1945 a ich mieste v činnosti ÚĽUV-u, ako aj o výsledkoch výskumu archívnych materiálov a dobovej tlače či svedectvách pamätníkov. Na knihe pracovalo 28 autorov zo Slovenska a z Česka, ktorí približujú tému v súvislostiach i faktograficky. Dôležitý je popis jednotlivých štádií vývoja organizácie, ktoré boli závislé od celospoločenských zmien –

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Vykonáva a podporuje aktivity vedúce k zachovaniu a rozvíjaniu tradičných remesiel a ľudovej umeleckej výroby v súčasných podmienkach. Riadi regionálne centrá remesiel, vykonáva múzejnú, dokumentačnú, výstavnú a edičnú činnosť. Vzájomnou spoluprácou s výrobcami a dizajnérmi trvale podnecuje vznik nových diel. Viac o aktivitách ÚĽUV-u: www.uluv.sk.

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV)

Mgr. Alena Pastorková

Tel.: +421 905 370 680

Email: alena.pastorkova@uluv.sk

Web: www.uluv.sk

v takomto systematickom celku sú zachytené vôbec po prvý raz. Hodnotné je predstavenie produkcie slovenského a českého ÚĽUV-u v rôznych materiálových skupinách spoločne s profilmi 35 výtvarníkov ÚĽUV-u. Faktografickú váhu pre čitateľa má 353 fotografií, kresieb a plagátov, ako aj viaceré registre.

„Koncom 50. rokov minulého storočia sa česká a slovenská vetva ÚĽUV-u začala uberať odlišnými cestami, slovenská sa sústredila na mapovanie a podporu prežívajúcich foriem domáceho remesla. Vznikali iniciatívy na podporu domácej výroby, rozbehli sa terénne výskumy, rozvíjali sa obchodné zámery, rodila sa tradícia výstavných podujatí a rozvíjali sa publikačné aktivity. Publikácia však rovnako mapuje modernú vývojovú líniu ÚĽUV-u konkurujúcu konzervatívnej, ktorá kopírovala tradičnú ľudovú výrobu. Podstatnú časť knihy tvoria profily výtvarníkov vytvorené na základe archívnych výskumov, literatúry a orálnej histórie. Vybraní protagonisti dokumentovali a analyzovali tradičnú ľudovú produkciu, aktualizovali ju vo svojej tvorbe a neraz sa zaradili medzi najvýraznejšie osobnosti slovenskej dizajnerskej scény,“ reflektuje publikáciu recenzent Zdeno Kolesár, medzinárodne uznávaný odborník v oblasti dizajnu, v časopise Remeslo, umenie, dizajn 2/2025.

Ambíciou ÚĽUV-u po vydaní publikácie je pokračovať v mapovaní histórie inštitúcie po rozpade Československa. V období, keď sa z výrobnjej organizácie pretransformoval na kultúrnu, kladúc dôraz na informačno-vzdelávaciu činnosť a rozvíjanie tradičného remesla do nových funkčných modelov. Dnes sieťuje tvorcov, vedie dialóg cez výstavy, vďaka pravidelnej akvizičnej činnosti dopĺňa zbierku Múzea ľudovej umeleckej výroby, vydáva časopis a publikácie, organizuje odborné podujatia a predovšetkým vzdeláva. Dôležitá je najmä činnosť Školy remesiel ÚĽUV, ktorá v roku 2024 oslávila 25 rokov svojej existencie zápisom do Zoznamu dobrých praktík ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO. Aj o tom bude druhá časť publikácie – predstaví ÚĽUV ako jedinečný kultúrny fenomén, vďaka ktorému je dnes oblasť tradičných remesiel na Slovensku stále živým dedičstvom.

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Vykonáva a podporuje aktivity vedúce k zachovaniu a rozvíjaniu tradičných remesiel a ľudovej umeleckej výroby v súčasných podmienkach. Riadi regionálne centrá remesiel, vykonáva múzejnú, dokumentačnú, výstavnú a edičnú činnosť. Vzájomnou spoluprácou s výrobcami a dizajnérmi trvale podnecuje vznik nových diel. Viac o aktivitách ÚĽUV-u: www.uluv.sk.